

OM REKLAME

«Reklame er en unaturlig bruk av mitt arbeid. Det er som å få sydd et kujur på kinnet. Smertefullt og ydmykende.»

Sangeren Tom Waits liker ikke at Opel i en TV-reklame bruker musikk som ligner så mye på hans at fans kontakter plateselskapet for å kjøpe den

OM DAGBLADET

«Språk er identitetsskapende, og Dagblad-språket har en tradisjon og en form som vi er stolte av; det sier noe om det jordsmonnet vi er vokst opp av.»

Dagbladet har dype røtter under asfalten i Akersgata

GJEDREM HOLDER fast på renten inntil videre. Kanskje han sitter og venter på Godot?

SORRY
e. Trollhaugens Tass

«Du skal ikke tåle så inderlig vel»

Av Tor A. Fuschahl, advokat

Saksomkostninger.

Øverlands bevingede linjer – «Du skal ikke tåle – så inderlig vel» – fortsettelsen kan du vel – («den urett som ikke rammer deg selv!») – var min første reaksjon på høyesterettsjustitiarius Tore Scheis bemerkninger i Aftenposten i anledning av min kronikk lørdag 16. ds. om saksomkostningenes drepning virkning for menigmann.

Schei mener at mine forslag til endrede saksomkostningsregler i spesielle saker skulle medføre «ufunderte og urimelige søksmål». Han kommer videre med et tenkt eksempel hvor en håndverker som har gjort en god jobb til avtalt pris blir saksøkt.

Nei, dette er åpenbart ikke

følgen hvis forslagene til bedre saksomkostningsregler for spesielle sakstyper skulle bli etablert. For det første er sakstypene typisk hvor skadelidte har behov for å saksøke skadevoldere som er representert med forsikringsselskaper, større selskaper, legemiddelprodusenter, offentlige etater mv. – Videre saker som er vunnet i lavere instans og hvor en sterkere motpart anker med underforstått trussel om å ruinere skadelidte ved både å påtvinge store egne saksomkostninger og evt. motpartens enda større saksomkostninger. (Får partene litt rett hver, må de vanligvis dekke egne saksomkostninger.)

For forsikringsselskaper som nekter å yte forsikrede erstatning er det også nærliggende å pålegge disse ansvar for å reise sak selv – for å unngå ansvar. Det er billig for et selskap bare å kunne si nei til et krav og presse risikoen på skadelidte. Måtte selskapet reise sak, ville det utvilsomt bidra til å redusere antallet saker, være mer fair og gi bedre resultater.

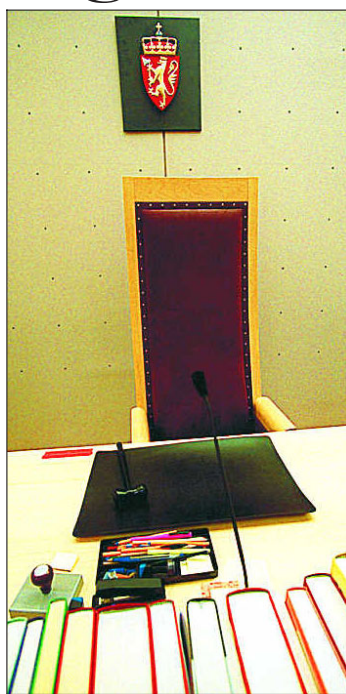
Schei synes å tenke på visse amerikanske utvekster, hvor advokatfirmaer lover selv å dekke omkostningene mot å få halvparten av et utbytte av en retts-

sak. (No cure – no pay med «honorar avhengig av resultat».) Dette er åpenbart ekstremt saksdrivende for dårlig funderte saker og ikke foreslått her.

Det er interessant at noen av de vesentligste endringer som foreslås fra tvistemålsutvalget er av amerikansk opprinnelse – gruppesøksmål. Gruppesøksmål har vært vanlige i USA i mange år og nylig lovfestet i Sverige. Stort sett er lovforslaget svært bra og godt gjennomarbeidet. Problemet med saksomkostningsfeltet er at utvalget synes godt klar over de meget uheldige følger av dagens regler, men foreslår kun meget få endringer. Ref. overskriften på mine bemerkninger!

Departementet har bedret forslaget, men vil heller ikke foreslå grunnleggende revisjoner. Departementet håper at dommerne senere vil lese tvistemålslovens forarbeider (!) og være mer positive enn man ellers kunne vente. (Ot prp. nr 51 s.278 sp2.)

En mulig følge av håpløse omkostningsregler er at dette oppfordrer til færre sivile saker for domstolene – spesielt ankesaker for lagmannsrett og Høyesterett – og stadig flere vold-

En mulig følge av håpløse omkostningsregler er at dette oppfordrer til færre sivile saker for domstolene – og stadig flere voldgiftssaker. I voldgiftssaker kan to fornuftige parter med advokater og en oppmann diskutere saken uformelt og komme til en rask og endelig løsning. Er det ønskelig for rettsvesenet?

giftssaker. I voldgiftssaker kan to fornuftige parter med advokater og en oppmann diskutere saken uformelt og komme til en rask og endelig løsning. Er det ønskelig for rettsvesenet?

DEBATT

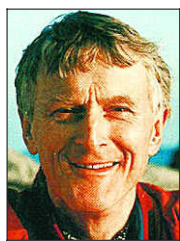
Nasjonale prøver og virkeligheten

Av Pål Espolin Johnson, lektor, Lillehammer

Betyr det noe, eller betyr det ikke noe – om en elev oppfatter en oppgave og svarer på det han – eller hun – er blitt spurt om? Betyr det noe, eller betyr det ikke noe – om denne elevens besvarelse bedømmes av en uheldig, ekstern sensor – eller av sin egen lærer?

Dette er to av spørsmålene jeg nylig tok opp i en replikk i Aftenposten (30.3.). De ansvarlige for prøvene, Eli Moe og Cecilie Carlsen ved Universitetet i Bergen, svarer (6.4.) i generelle vendinger når det gjelder det første og gjemmer seg bak mandatet de har fått fra Utdannings- og forskningsdepartementet – om å skulle måle bare «grunnleggende ferdigheter». Spørsmålet om lokal eller ekstern bedømming unnlater de å kommentere. Det er neppe tilfeldig, ettersom dette etter manges mening er den alvorligste kvalitetsbrist ved de nasjonale prøver.

Jeg sitter nå selv og bedømmer nasjonale prøver. I likhet med en-

gelsklærer landet over er jeg pålagt å bruke et vurderingssystem jeg ikke har tilstrekkelig kjennskap til. Hver prøve skal jeg vurdere ut fra ikke mindre enn syv ulike kriterier, og jeg har ni forskjellige nivåer å velge mellom. Det er meget flytende overganger mellom disse nivåer og fritt frem for personlig synsning. Representative formuleringer er: «viser noe kjennskap til», «forholdsvis godt grep», «rimelig klar og forståelig» . . .

Men mitt hovedpoeng er likevel: Ikke ett av de syv punkter jeg skal vurdere etter, gir mulighet til å honorere den elev som skjønner oppgaven og gjør det han er bedt om. Hvordan skal slike elever få uttelling ved nasjonale prøver? Det samme gjelder, som tidligere påpekt, de elever som tar oppgaven på alvor og skriver de 5–8 avsnitt som den krever, istedenfor å feie besvarelsen unna med noen linjer. Eller droppe den helt. «Språk veier tyngst» heter det i veiledningen vi lærere har fått. Om forståelsen av oppgavetekstene står det ingenting. Du kan skrive om hva du vil, bare det smaker litt engelsk av det. Man kan like eller ikke like nasjonale prøver. Skal vi ha dem, så bør de i det minste stå i et visst forhold til virkeligheten.

Sølibat hører med til prestens liv

Av pater Arne Marco Kirsebom, St. Ansgar kirke, Kristiansand

Den katolske kirke under pave Johannes Paul II har ført en livsfjern linje på flere felter, hevder tidligere katolsk prest Rudi Kessel i Aftenposten 16.4. For meg er Den katolske kirkes lære dypt menneskelig og personbevarende. I en samtid og i et samfunn hvor omsorgen for det menneskelige er på hell, må man ha et åndelig ståsted, som ser mennesket som skapt i Guds bilde.

Dersom Kessel mener at mange blir prest for å forkynde evangeliet, og tar sølibat «på kjøpet», må det være noe galt med deres forberedelser til prestedømmet. Man bør ikke bli prest fordi man har lyst til det, men fordi man er overbevist om at det er Gud som vil det. Guds kall kan komme på tvers av ens egne forestillinger og ønsker. Selvfølgelig også ønsket om å leve i ekteskap. Ingen som ønsker å bli prest er uvitende om det betyr et liv i sølibat. Livet i sølibat er en utfordring for ens tro. Man kan stole på at Gud gir en tilstrekkelig

styrke dersom Han har kalt den som blir prest, uten at det derfor blir lett. For Gud prøver den enkelte på veien om han er en trofast Herrens og kirkens tjener. Man må ta opp sitt kors og følge etter. Uten å erkjenne betydningen av «offer» og «avkall», blir det tungt.

Og er det ikke slik i ekteskapet også? Blir alt så meget enklere dersom man er gift? Kessel har erfaring med begge deler. Ville hans tid som prest blitt lettere og mer hengivent til Gud og kirken dersom han hadde vært gift? Presten stiller seg helt til disposisjon for Gud og kirken. Det er Gud som skal forføre over en, ikke en selv. Vil det bli lettere uten sølibat?

Om frigjøringsteologi: Det var sikkert ikke noe problem for paven at man går aktivt inn for rettferdighet, for en bedre fordeling av godene og innsats mot fattigdom og undertrykkelse. Han reagerte derimot på bruken av tankene til Marx, og på at noen prester engasjerte seg som politikere. Det kan forstås ut fra pavens bakgrunn.

UD slaktes: Pengene flyter inn

Reinås-utvalget serverer oss en total slakt av UD's handlemåter under katastrofen i Sørøst-Asia. Utvalget anbefaler som løsning at UD får mer penger slik at de kan takle neste katastrofe bedre.

Når lærere og andre som ikke er fullt så høyt på strå trenger mer ressurser for å klare de utfordringene de daglig blir satt på, lyder gjerne refrenget: Det blir ikke bedre av mer penger, det er hver enkelt lærer som må forbedre seg.

Mye av det vi har lest i avisene og hørt gjennom venner som var i Thailand i romjulen, tyder på at penger kanskje ikke er den eneste løsningen på UD's problemer . . .

Ingolf Sundfør, lærer, Oslo

Aktiv dødshjelp

Espen Urbye kommenterer i et debattinnlegg med overskrift «Aktiv dødshjelp» 13. april vår kronikk om hvorvidt straffeloven skal ha noen åpning for straffrihet ved ulike tilfeller av selvbestemt død.

Urbye støtter for det første over at styrkingen av pasientrettigheter er påberopt som grunnlag for å tillate aktiv dødshjelp. Det sentrale i den forbindelse er at straffrihet for slike handlinger vil hvile på to hensyn: Handlingen er et utslag av barmhjertighet med den døende og respekt for vedkommendes selvbestemmelsesrett. Det siste hensyn er i betydelig grad blitt styrket i de senere år, bl.a. gjennom den lovgivning Urbye viser til. En mulighet for straffrihet vil fremstå som en naturlig videreføring av dette.

Forøvrig argumenterer Urbye mot «en rett til aktiv dødshjelp». Han hevder at en «logisk konsekvens» av vårt syn må være at alle må ha en slik rett, og stiller en rekke spørsmål om hvordan dette skal håndteres. Han går dermed i samme «felle» som mange andre i denne debatten: Det argumenteres mot noe annet enn det vi har hevdet. En åpning i straffeloven for at domstolene etter en konkret skjønnsmessig vurdering kan frifinne for straff, eller la være å utmåle straff, er noe helt annet enn en lovfestet rett til å dø. En slik positivrettslig legalisering, som man f.eks. har vedtatt i Nederland og Belgia, er et langt skritt videre enn det vi tar til orde for, og vil reise helt andre prinsipielle spørsmål enn en bestemmelse om straffutmålingsfall eller straffrihet.

Til slutt fremholder Urbye at man må holde fast ved et absolutt forbud mot å ta liv. Vår straffelov har imidlertid heller ikke i dag et slikt absolutt forbud. Og i forarbeidene til ny straffelov åpnes det også for at drap i ulike situasjoner kan være rettmessige. Det springende punkt er derfor om dette også skal være mulig i enkelte tilfelle hvor man hjelper noen til en selvbestemt død.

Frode Sulland og Lorentz Stavrum, advokater

Oppgi telefon og adresse på dagtid. Bruk gjerne e-post. Skriv kortest mulig.

Redaksjonen forbeholder seg rett til å forkorte. Manuskripter som er sendt til flere aviser, benyttes ikke. Aftenposten, postboks 1, 0051 Oslo. E-post: debatt@aftenposten.no. Telefax: 22 86 40 89.